

BIZITZA

OMENALDIA

Aurten, iraillaren 24'an, zapatuz, omenaldi ederra egin jakon Aita Juan Mateo Zabala pran-ziskotar euskal idazle jatorrari.

Bilbo'tarra zencz, Bilbo'rr egin geuntson omc-naldi ori, Bilbao'ko alkatearen eta Euskaltzain-diaren babes eta pentzutun.

Egitarau edo egin-legea oncla: goizeko 12'etan, Bidebarrieta kaleko Udal-Liburutegian, Euskal-tzaindieren oizko batzarra, gai oneikaz: maiburuak batzarra idegi ostean, A. Villasante'ren augurra. Ondoren itzalcliak: 1) A. Agustin Biain, Zar-rautz'ko konbentuko nagusi danarcna, Juan M. Zabala'ren bizitzaz; 2) A. Lino Akcsolo'rena, J. M. Zabala euskal idazle, ipuinlari ta sermolari, eta 3) Alfonso Irigoien'cna, Bilbo ta euskeraz. Azkenik, euskal irakasle izango diranai tituluak emon jakezan.

Jcнтеz bete-bete egin zan arctoа.

BIZITZAKO JAKINGARRIAK

Bilbo'n, uriburu onetan jaio zan zabala 1777-9-21'an, San Anton inguruan, eta ementxe batcatu eben urrengo egunean.

Bar az, aren jaiotzatiko bigarren cun-urtea ospa-tu nai izan zan alik egokicn.

Gazte zala, latin eta enparauak, Bilbo'n bcrtan, frantzizkotarren komentuan ikasi zituan.

JUAN MATEO

(1977)

Ondoren eleiz-karrera amaitu ta mezako egin zalarik, au da, 1804'an, Filosofi-irakasle izendatu eben Bilbao'ko komentuan bertan.

1808'an, ostera, Napoleon Bonaparte'k, prai-lleak euren etxeetatik bota zituancan, Galizia'ko Herbon aldctik ibilli jakun aita Mateo.

Azkenez, erri-miñak joa, Zarautz'eko mixio-larien komcntua eskatu eban lan egiñez bizi izateko.

Baita lortu be ara joatea.

Eta antxc, 1815'tik eriotzari arte, ots, 1840 rarte, lan ederra burutu eban autortegian eta irakastegian.

Birritan izan zan komentuko nausi, 1826'an eta 1839'an.

Bigarrenez aukeratu cbencko urtcан izan zan, dakigunez, karlista ta liberalen lenengo gudatearcn amaia, Bergara'ko besarkada iruzurtsuaren ostean ain zuzen, Egun artega ta urduritsuak, noski, garai artakoak.

Aita Zabala bi bider eroan eben baltzak, au da, liberalak Getari'ra fusil artean; beste hi aldiz komentua arakatu eutsoen lotsa aundi barik, berak diñoenez.

EUSKAL LANA

ERDERAZ

Lan bi osotu zituan ci doaz : 1) El Verbo regular vascongado del dialecto vizcaino (Donostia, 1848), A. Zabala il eta zortzi urtera Gipuzkoa'ko probintziak argitaratu eutsona, ta. 2) Noticia de las obras vascongadas que han salido a luz despu es de las que cuenta el P. Larramendi (Donostia, 1856), L. L. Bonaparte'k argitara emona.

Lenengoak Bizkaiko euskal aditza aztertzen dau, guztiz sakon ta zentzuncz.

Bizkaiera ezezik, ordurarteko euskal gramatika-laricn lanak be ezagutzen zituan; eta gure aditzarcn nortasunak batez be arrituta-eukan; beste izkun-tzak cz lako joku crnegarria dau, mec ta gozoa, labur csatcko.

Gaiñera, gure aditz-joko onetan, «silahak ezezik letrak be esan-nai baten jabc dira».

Eta joko ori ain ugaria baita, zelan ikasi dana?

Necк aundi barik; joko sail orrcik ugariak dirala be, erakuntzaz oso «baitira legcpeko».

Bigarrenak, ordurartc агerturiko euskal li-buruen zerrenda dakar; laburra izanda be, gure literaturan egin diran bildumctatik osoena, garai artarako beintzat.

Euskalki guztietakoak dakaz, naiz mugaz emcndikocnak naiz mugaz andikocnak.

Orrez gain, ak liburu ortan idazke bako-txari buruz emoten dauskun erctxiak be ba dau garrantzi berezia.

EUSKERAZ

Euskera utsean be cz chan txikia osotu.

Lan hi beñik bein aitatu geinkez: 1) Alcgciak eta. 2) Eleiz-itzaldiak.

EO ZABALA

1840)

Bizkaiera- dagoz Aita Zabala'ren alegi edo ipuiñak. 23 guztiz.

Gaixoaldi baten, bere aditzaren erakusburutzat lez idatzitakoak dira, itxura danez.

Gero Abbadic jaunaren eskuetara jo eben alegiok, eta a il zanean, Paris'ko Liburutegi Nazionalera.

Azkue'k aurkitu zituan, eta J. Urkixo'k bere RIEV-en argitaratu cuskuzan, titulu onekin: *Fd-bulas en dialecto vizcaino* (RIEV, I, 1907, 90 ta'529 orrialdeetan eta III, 1907, 27 orrialdean).

Geroago be *E-usko-Alegiak* (Donostia 1934) izenarekin J. Ariztimuño'ren itzaurrez apainduta «Euskaltzeleak» eritxon bazkunak atera zituan.

Piper miñez gozatuta dagoz, bizkaiera ederrcan.

Elciz-itzaldi mordoia dau A. Zabala'k, oraindiño argitaratu barik.

Mixiñoietako scrmoiak dira.

Egin zituan itzaldietatik asko galduak izango dira, dudarik bage, 25 urtetan mixiolati trebe izan jakun cta.

Euskera jatorrean biribilduta dagoz itzaldiok be, cta ari egiñiko goratzarrcan A. Lino'k iñosku-nez, garai arctako oitura, ekanda eta olacocn arrobi oparo doguz itzaldiok.

Alakoren batean ikusiko al dabe argia, liburu mardula osoturik, eleiz-itzaldi oneik be.

IPUIN BAT EREDU

Aita Zabala'rcn alegiak, goi-goia maillakoak doan, cz dot uste txiki geratuko litzakczenik. cz ba'dira bc, Esopo'k, Fedro,'k, Iriarte'k, Samanico'k eta beste antzekoak idatzi cbczancn on-

Ona bat, neuk ikusi dagizun:

AZERI MATS-GUREA

Lukia baten yoan zan mastuira egozanean dingilizka mordak. Aitu-ekzero, diño: —Ai, begira, eta ze onak!

Oraingo onetan beintzat, bear yoat ase ta bete nik sabel gosea. O ze eguna! ene mats-mordoak, gaur bai neurea!

Abiadu da. Gero nondik nora ekingo deutsan mats aek yateko:

oraingo saltuka egiten dau gora aoa artzeko.

Gero atzeko oin bien ganean zutunik jarri ta agaitik atxina igo nai leuke. Zer da azkenean ak ez egiña?

Bein eginari gitxi eretxirik, beste askotan abantetan yako indarrak, putzak barriro usturik arrapetako,

Guztiz alperrik izan zan; orrenbat

eze egin-alak ta ezin-eginak emon-ekzero, ez dau ez lakain bat ostu aginak.

Ostean gero gure lukitzuak matsai begira epe dollorrean: —Ez dozak gauza, ez dozak elduak-esaten eban.

Berein onango gizonen artean! Zerbaitegaitik buruak urratu, al dana egin t'ezin dabenean atxakiatu.

Orrclaxe egiñak dituzu beste cgctabiak be. Urteak egaz doaz.

A. Zabala'rcn izkera, cun eta irurogeta amabost urteko izan arren, zarra al yatzu?

Ba leiteke gaur darabilguna baiño bost untzc ederragoa izatea.

Ez daigun, bada, ezetsirik saietsera itxi. Merezi dau gure omena.

Zein ederren? Bere lanak —aditz, ipuin, itzaldi— irakurri ta ikasiz dagitsoguna.

AITA ONAINDIA

Zarautz'ko Franzisko'tarren lekaide-etxean dagon «Libro Becerro» tik artutako zatia da. Auxe diño: «1.º Juan Mateo Zabala anaia »Bilbo'n jaio zan, 1777'ko iraillean, »1815'ean urrillean etorri zan ikastetxe onetara. Herbon'go Antonio »deunaren ikastetxean egin zituan »urte bi. Emengo arduradun zala »il zan, 62 urte zituala, 1840'ko »zezeillaren 6'an. Ebanjelio-aldean »emon jako lurra. Jakituna ta »santua zan: jan-edan gitxi, lo »gitxi ta otoitz askokoa».

Señor Juan Mateo Zabala nació en Bilbao por el mes de Septiembre de 1777, vino a este Colegio de San Antonio de 1795 por el mes de Septiembre. Había estado 2 años en el colegio de San Antonio de Herbon. Este colegio de misioneros. Muere siendo Juan Mateo, de edad de 62 años a 6 de Febrero de 1840. Este enterrado a lado de Evangelio Era Sabio y Santo: era de poco comer y poco beber, de poco sueño, y de mucha oración.